

استفتائات درباره روزه (۲)

تهیه و تنظیم: معاونت تبلیغ و امور فرهنگی حوزه های علمیه

اشاره

در شماره ۱۰۷ مجله مبلغان استفتائاتی درباره روزه از مراجع مختلف درج شد و اکنون در این خصوص، پرسشها و استفتائات جدیدی که از مراجع بزرگوار صورت گرفته، تقدیم شما می‌کنیم.

مقام معظم رهبری (۱)

● اگر چند نفر عادل شهادت بدهند که دو نفر عادل ماه را دیده‌اند؛ آیا اول ماه رمضان یا شوال ثابت می‌شود؟

○ خیر، باید دو نفر عادل خودشان برای انسان شهادت بدهند که ماه را دیده‌اند و اگر رؤیت ماه را با واسطه نقل کنند، کافی نیست؛ مگر آنکه از گفته آنان، اطمینان به رؤیت هلال پیدا شود.

● اگر ماه در کشورهای شرقی رؤیت شود آیا برای کشورهای غربی خودبه‌خود ثابت می‌شود یا خیر؟ و حدود آن چیست؟

○ رؤیت در بلد شرقی گرچه غالباً ملازم با امکان

رؤیت به طریق اولی در بلد غربی است، لیکن گاهی به ملاحظه اختلاف زیاد در طول جغرافیایی، چنین ملازمه‌ای منتفی است. و معیار کلی ملازمه بین بلدین، در امکان رؤیت هلال است.

● آیا حکمی که مجتهد در خصوص اول ماه صادر می‌کند برای کسانی که افق محل زندگیشان تفاوت زیادی با افق محل آن مجتهد دارد نیز، لازم الاجرا می‌باشد؟

○ حکم مجتهد برای بلادی که بین رؤیت هلال در بلد او و امکان رؤیت در آن بلاد ملازمه نیست، ساری نمی‌باشد؛ بلکه در آن بلاد باید به حکم حاکم شرعی همان بلاد عمل نمایند.

● در هنگام هم‌زمانی ماه مبارك رمضان با فصل پاییز و زمستان و شرایط خاص جوّی چگونه می‌توان به رؤیت هلال از طریق چشم غیر مسلح اکتفا کرد؟ آیا به لحاظ شرعی مانعی بر سر راه اثبات این امر از طریق علوم جدید وجود دارد؟

○ شرط ثبوت هلال، رؤیت با چشم غیر مسلح نیست؛ بلکه رؤیت با چشم مسلح نیز کافیست، کما اینکه از طریق علوم جدید اگر اطمینان حاصل شود، کافیست.

● اگر از دهان و لثه‌ها خون بیاید موقع ماه مبارك رمضان آیا باید داخل دهان را هم تطهیر کرد؟

○ بلعیدن آن جایز نیست و اگر در حال روزه عمدتاً ببلعد حکم افطار بر محرّم را دارد و شستن داخل دهان لازم نیست.

● آیا مسواك کردن با خمیر دندان، در حال روزه اشکال دارد؟

○ اشکال ندارد؛ ولی باید از فرورفتن آب دهان که آغشته با خمیر دندان و آب است جلوگیری شود.

● اگر روزه‌دار آب را به قصد رفع عطش در دهان گردانده و بیرون بریزد بطوری که هیچ مقداری از آب، پایین نرود چه حکمی دارد؟

○ در فرض سؤال اشکال ندارد.

● پدرم چند سال روزه قضا داشت که نمی‌دانم آنها را به جا آورده یا نه و در این مورد وصیتی هم نکرده است. تکلیف پسر ارشد خانواده چیست؟

○ اگر پسر بزرگ‌تر یقین دارد که پدرش روزه قضا داشته است، باید آنها را به جا آورد.

● کسی که هم خودش روزه قضا دارد و هم روزه پدرش که از دنیا رفته، انجام دادن کدام مقدم است؟

○ با توجه به اینکه هر دو واجب است، ترتیبی بین آن دو وجود ندارد.

● آیا کفاره روزه را می‌توان به واجب النفقه پرداخت؟

○ کفاره روزه را نمی‌توان به واجب النفقه داد؛ ولی پرداخت آن به خویشاوندان اشکال ندارد.

● آیا زنی که به بچه شیر می‌دهد و روزه برای او ضرر دارد اگر روزه نگیرد بعداً باید کفاره نیز بدهد یا

نه؟

○ باید به مقدار هر روزی که روزه را افطار می‌کند، یک مدّ طعام (تقریباً ۷۵۰ گرم گندم یا نان یا برنج و یا مانند آن) به فقیر پردازد و روزه را نیز قضا کند.

● آیا در کفاره‌ای که باید ۶۰ فقیر را اطعام کرد، می‌شود به يك فقير ۶۰ مرتبه غذا داد؟ یا پول آن را به يك فقير داد تا با آن برای خود طعام تهیه کند؟

○ نمی‌تواند يك فقير را بیش از يك بار سیر نماید یا به او بیش از يك مدّ طعام پردازد.

آیت الله العظمي مکارم شیرازی (۲)

● بنده الآن حدود ۲۲ سال دارم و تقریباً از ۴ سال پیش تمامی روزه‌هایم را گرفته‌ام؛ ولی قبل از آن چند روزی از روزه‌هایم را به دلایلی نگرفته‌ام و نمی‌دانم که تعداد آن روزها چقدر بوده است، وظیفه من چیست؟

○ همان مقدار که یقین دارید روزه نگرفته‌اید قضا کنید و اگر روزه نگرفتن عمدی بوده کفاره نیز واجب

است؛ مگر اینکه جاهل به مسائل روزه بوده‌اید.

● در مورد رویت هلال ماه باید از مرجع، تقلید کرد یا از ولی فقیه؟

○ رویت هلال، حکم شرعی نیست تا نیاز به تقلید داشته باشد؛ بلکه تشخیص موضوع است که باید برای مکلف ثابت شود و از قول هرکسی برای شما ثابت شد می‌توانید طبق آن عمل کنید.

● آیا تزریق خون به بدن موجب ابطال روزه می‌شود؟

○ احتیاط، اتمام آن روزه و قضای آن است.

● پدرم برای من (پسر بزرگ) وصیت نماز و روزه قضا کرده است. نماز را ادا کرده‌ام؛ ولی برای روزه می‌خواهم آن را به غیر واگذار نمایم. هزینه آن را چه کسی باید پردازد؟

○ اگر روزه‌ها احتیاطی باشد هزینه‌ها از مال پدر پرداخته می‌شود (با رضایت سایر ورثه) و اگر قضای روزه‌های واجب بوده، هزینه آن را باید شما پردازید.

● شخصی سه روز روزه بدهکار می باشد و سه روز هم به ماه رمضان مانده است، اگر پیش از ظهر افطار کند، آیا کفاره دارد؟ و اگر تا سال دیگر تأخیر بیندازد، چه حکمی دارد؟

○ اگر قبل از ظهر افطار کرده، کفاره تأخیر دارد؛ یعنی برای هر يك روز، يك مدّ طعام باید بدهد و از گناه خود استغفار کند و قضای آن را بعداً بجا آورد و اگر بعد از ظهر بوده علاوه بر آنچه گفته شد باید کفاره افطار روزه قضا را هم بدهد.

● آیا در مدّ طعام، که به عنوان کفاره روزه پرداخته می شود، گوشت هم کفایت می کند؟
○ به تنهایی اشکال دارد.

● آیا کفاره های روزه پدر (اعم از روزه، طعام به فقرا و...) نیز بر پسر بزرگ واجب است؟
○ واجب نیست.

● خانمی هستم متأهل و خودم درآمدی ندارم، کفاره روزه هایی که نگرفته ام به عهده کیست؟

○ بر عهده خودتان است. هر زمان توانستید می‌پردازید.

● آیا برای دادن کفاره هم باید نیت کرد؟ اگر نکرده باشد باید دوباره کفاره دهد؟

○ بله باید نیت کرد. و اگر نیت نکرده باید اعاده کند.

● اگر شخصی که در ماه رمضان صبح به مسافرت رفته روزه‌اش را بخورد؛ ولی قبل از ظهر به وطن باز گردد تکلیفش چیست؟

○ روزه آن روز قضا شده و پس از ماه مبارک قضایش را انجام می‌دهد.

● دختری به سنّ بلوغ رسیده است؛ ولی به واسطه ضعف جسمی، توان روزه گرفتن در ماه مبارک رمضان را ندارد و بعد از ماه رمضان هم تا سال بعد نمی‌تواند قضا کند، حکمش چیست؟

○ باید کفاره مدّ طعام را بدهد؛ یعنی برای هر روز معادل ۷۵۰ گرم گندم و مانند آن به فقیر بدهد. و قضای

این روزه‌ها بر او واجب نیست.

● پر کردن دندان در ماه مبارك رمضان چه

حکمی دارد؟

○ چنانچه توجه داشته باشد چیزی از حلق پایین

نرود؛ چه موادی که به کار می‌برد و چه آب یا دارویی که

داخل دهن می‌شود، اشکال ندارد.

● آیا مصرف کرمهای ویتامینه که ویتامین آنها

جذب پوست می‌شود برای روزه ضرر دارد؟

○ مانعی ندارد.

● استفاده از داروی اسپری در ماه مبارك

رمضان چه حکمی دارد؟

○ اسپریهایی که برای تنگی نفس می‌زنند روزه را

باطل نمی‌کند.

● آیا استفاده از اسپری خوشبو کننده دهان،

روزه را باطل می‌کند؟

○ در صورتی که تنها به صورت هوا وارد دهان

می‌شود مانعی ندارد.

● حکم کشیدن دندان، یا هرگونه اعمال
جراحی لثه و دندان که باعث خونریزی شود، در حال
روزه چیست؟

○ مکروه است؛ ولی باطل نیست.

● در اول صبح، لکه خونی دیدم و دیگر تا
موقع افطار خونی ندیدم؛ البته نماز ظهر و عصر را
خواندم. آیا روزه بنده قبول است؟

○ در صورتی که استمرار نداشته باشد، روزه شما
صحیح است.

● لطفا بفرمایید اگر زنی ۵ دقیقه قبل از اذان
مغرب بفهمد که حیض شده آیا روزه او باطل است؟
○ هرگاه بعد از غروب آفتاب باشد، روزه او
صحیح است.

● اهدای خون در حال روزه چه حکمی دارد؟
○ انجام کارهایی که باعث ضعف می شود، مانند
خون گرفتن و حمام رفتن، کراهت دارد.

● هرگاه بیمار در اثنای روز ماه مبارك رمضان

خوب شود، در چه صورت باید نیت روزه کند؟

○ اگر پیش از ظهر خوب شود، و کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد، باید نیت روزه کند، و احتیاطاً قضا هم نماید؛ ولی اگر بعد از ظهر خوب شود، روزه آن روز واجب نیست، فقط باید قضای آن را بجا آورد.

● با توجه به اینکه در مراسم حجّ عمره، در ماه مبارک رمضان، در مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله قبل از اذان مغرب، سفره افطار گسترده شده و به محض شروع اذان مغرب (که با اذان مغرب واقعی به نظر اکثر علمای امامیه يك ربع فاصله دارد) همه شروع به افطار نموده و از دیگران نیز دعوت به افطار می نمایند، و در صورت عدم افطار موجب انگشت نما شدن و بعضاً وهن شیعه می شود و تقیه مداراتی در اینجا ضروری تر از شرکت در نماز مغرب به نظر می رسد، آیا اجازه می فرمائید که شیعیان در هتلها بمانند و هنگام مغرب

در ماه مبارك در مساجد حاضر نشوند؟ یا این که حضور یافته و تقيۀ افطار نمایند؟

○ بهتر است برای نماز مغرب در مسجد حضور یابند و اگر به آنها اصرار بر افطار شود، می‌توانند افطار کنند و روزه آنها صحیح است.

آیت الله العظمی سیستانی (۳)

● من ساکن تهران نیستم؛ ولی محل تحصیلم در تهران است و فعلاً در تهران هستم و تا يك سال می‌مانم. اگر برای انجام کاری بعد از ظهر به شهر قم رفته و همان شب دوباره به تهران بازگردم می‌توانم همان روز را روزه بگیرم یا خیر؟ دوم اینکه اگر شب به قم بروم و اذان صبح به آنجا وارد شوم و تا قبل از ظهر به تهران برگردم، می‌توانم همان روز را روزه بگیرم؟

○ در هر دو فرض جایز است و در فرض دوم نیت روزه را بعد از رسیدن به تهران بکنید. البته این در فرضی است که در قم یا در راه، مفطری مرتکب نشده باشید.

● من در دانشگاه کرج قبول شده و می‌بایست

يك سال يا بيش تر، هر هفته پنج الی شش روز در
ساعت‌های مختلف روز به كرج بروم و برگردم. تكلیف
نماز و روزه واجب و مستحب من چگونه است؟

○ كثیر السفر هستید و در تمام مسافرت‌های خود
نماز شما تمام است. و در ماه اول احتیاط كنید؛ یعنی هم
شكسته و هم تمام بخوانید.

● اگر شخص روزه دار بعد از ظهر حرکت كند
و روز بعد، قبل از اذان ظهر برسد، روزه او در این دو
روز چه حكمی دارد؟

○ روزه در روز اول صحیح است. و در روز دوم
در سفر نیت روزه نكند تا وقتی كه قبل از ظهر به وطن
خود برسد كه آنجا نیت روزه بکند. به شرط اینکه در سفر،
مفطری مرتكب نشده باشد.

● با توجه به اینکه مسافر می‌تواند در چهار
مکان مقدس كه در رساله عملیه ذكر گردیده نماز را
تمام بخواند، آیا شامل روزه هم می‌شود؟ به عبارتی
مسافر می‌تواند در مكه مكرمه و یا مدینه منوره بدون

قصده روز، روزه بگیرد؟

○ شامل روزه نمی‌شود.

● اگر شخصی جنب باشد و نماز و روزه انجام دهد؛ ولی نداند که جنب است و بعد از چند مدت متوجه شود و بداند که جنب بوده تکلیف چه می‌باشد؟

○ روزه‌های وی صحیح است. و نمازهایی که قبل به جا آورده است قضا کند.

● آیا بخارات آب داخل حمام اگر استشمام شود مبطل روزه می‌باشد یا خیر؟ در صورتی که مبطل روزه باشد، برای استحمام چه باید کرد؟ در مورد مه غلیظ، حکم چگونه است؟

○ استنشاق آن مبطل روزه نیست؛ بلکه در صورتی که بخار غلیظ یا مه به آب تبدیل شود و وارد جوف گردد مبطل روزه است.

● آیا عمل جماع به هنگام روزه مستحبی در طول روز باعث ابطال روزه می‌گردد و آیا کفاره دارد؟

○ روزه باطل می‌شود و کفاره ندارد.

آیت الله العظمی وحید خراسانی (۴)

● آیا کسی که بعد از ظهر از خواب بیدار شده و در طول روز مبطلات روزه را انجام نداده و روزه قضای ماه مبارک به گردن او می‌باشد می‌تواند بعد از اذان ظهر، نیت روزه بنماید؟

○ در مفروض سؤال، نیت روزه قضای ماه مبارک بعد از اذان ظهر تا عصر بنا بر احتیاط واجب صحیح نمی‌باشد.

● آیا می‌شود در کفاره روزه در اطعام شصت

فقیر به یک فقیر به اندازه دو یا سه مرتبه اطعام دهد؟

○ کسی که باید برای کفاره یک روز، شصت فقیر

را اطعام بدهد، نمی‌تواند یک نفر از آنها را دو مرتبه یا

بیش‌تر سیر کند، یا به هر کدام از آنها بیش‌تر از یک مدّ

طعام بدهد و زیادی را از کفاره حساب کند؛ ولی می‌تواند

فقیر را با عیال (اگرچه صغیر باشند و در صورتی که از

جهت سنّ به حدّی باشند که در مورد آنها اطعام عرفاً

صدق کند.) سیر نماید یا به ولی صغیر برای آن صغیر یک مدّ بدهد.

• اگر دکتر به شخصی بگوید روزه برای او ضرر دارد و او را از روزه منع نماید، تکلیف آن چیست؟ آیا باید طبق گفته دکتر عمل کند؟

○ اگر از گفته دکتر گمان به ضرر یا خوف ضرر برای او حاصل شود واجب است که روزه نگیرد. و همچنین اگر دکتر حاذق بود، و مورد اطمینان و وثوق او باشد، و این شخص اطمینان به خطای دکتر نداشته باشد باز هم نباید روزه بگیرد و در غیر این دو صورت روزه بر او واجب است.

• اگر دکتر بگوید روزه گرفتن برای شما ضرر ندارد؛ ولی ما می‌ترسیم که روزه برایمان ضرر داشته باشد، می‌توانیم روزه بگیریم؟

○ در فرض مذکور در صورتی که ترس، منشأ عقلایی داشته باشد روزه گرفتن جایز نیست.

• آیا کسی که روزه واجب به عهده دارد

می‌تواند روزه استیجاری را قبول نماید؟

○ بله، در فرض مذکور مانعی ندارد.

● آیا کسی که در اثر مرض، روزه‌های ماه مبارک را نگرفته می‌تواند فدیة و كفارة آن را به یک فقیر بدهد؟

○ کسی که باید برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد می‌تواند كفارة چند روز را به یک فقیر بدهد.

آیت الله العظمی سید محمود حسینی شاهرودی (۵)

● در ماه مبارك رمضان به محض شنیدن اذان (الله اکبر) می‌توان افطار نمود یا اینکه باید تا آخر اذان صبر کرد؟

○ باید اطمینان به دخول وقت داشت.

● با توجه به توسعه شهرها و عدم امکان تشخیص دقیق لحظه طلوع فجر، نظر مبارك در مورد امساک برای روزه و خواندن نماز صبح چیست؟

○ اگر از گفتن اذان یا به وسیله تقویم، اطمینان به طلوع فجر پیدا کردید می‌توانید به آن اعتماد کنید؛ ولی

اگر اطمینان پیدا نشد نسبت به روزه جایز است تا زمانی که یقین یا اطمینان به طلوع فجر نکرده‌اید بخورید و بیاشامید و اما نماز را باید تأخیر انداخت تا وقتی که یقین به طلوع فجر کنید.

● در مورد کسی که نمی‌داند چگونه نیت کند، آیا به امارات مانند بیدار شدن برای سحری می‌توان اکتفا کرد؟

○ همان خودداری کردن در ماه رمضان نیت او است.

● اگر در حال غسل کردن آب از راه بینی وارد دهان شود و از گلو پایین رود و این وارد شدن آب به دهان، سهوی و غیر اختیاری باشد، حکم روزه این شخص چیست؟

○ در فرض سؤال روزه او باطل نمی‌شود.

● شخصی که دچار بیماری تنگی نفس می‌باشد و می‌خواهد روزه بگیرد، آیا جایز است از دستگاه تنفسی استفاده نماید؟

○ اگر غیر از هوا چیز دیگری در آن نباشد اشکال ندارد.

● اگر روزه‌دار ناخود آگاه در فکرش صحنه شهوت انگیز خطور کند و یا اینکه چشمش به نامحرم بیفتد و بدون اختیار منی از او خارج شود، آیا روزه‌اش باطل می‌شود؟ بر فرض بطلان آیا کفاره دارد؟

○ روزه او باطل نمی‌شود و کفاره هم ندارد.

● شخصی در ماه رمضان یقین داشته که برای غسل وقت دارد؛ لذا وارد حمام می‌شود برای غسل؛ ولی تازه می‌خواهد سرش را غسل دهد که اذان صبح گفته می‌شود، حکم روزه او چه می‌شود؟

○ روزه او صحیح است و در صورتی که با شنیدن اذان یقین به دخول فجر نکند باید غسل را ادامه دهد و اگر وقت تنگ باشد تیمم نماید.

● آیا زن حائض و نفساء و همچنین زن شیرده و حامله‌ای که روزه برای او ضرر دارد یا موجب ضرر

برای بچه او می باشد، می توانند به غذا خوردن در ماه مبارك رمضان تظاهر کنند؟

○ کسانی که روزه بر آنان واجب نیست نباید در خوردن تظاهر کنند. و منظور از تظاهر، در کوچه و خیابان و امثاله می باشد.

● اگر شخصی به علت بیماری، ماه مبارك رمضان را روزه نگرفته باشد و بعد از سه ماه از گذشت ماه مبارك فوت کند، آیا مد طعام بر او واجب شده است تا از مال او پرداخت شود؟

○ اگر مرض او مستمر باشد تا فوت، چیزی بر او نیست، و اگر خوب شد و توانست قضا کند و قضا نکرد و بعداً مرد، قضا بر او واجب شده و باید از طرف او قضا کرد.

● بیماری است که به ناچار باید طبق برنامه خاص و ساعت معینی دارو بخورد و اگر نخورد ضرر می بیند، وظیفه او برای روزه چیست؟

○ چنانچه مضطر به خوردن دوا در روز است

جایز است دوا بخورد و روزه را قضا کند.

● اگر روزه دار زن خود را مجبور به جماع کند و در بین جماع، زن راضی شود، آیا مرد باید دو كفاره و زن يك كفاره بدهد؟ در صورتی که زن مالی نداشته باشد چگونه؟

○ ممکن است که زن تا آخر راضی نباشد هر چند که طبع مایل است؛ لکن چون شرعاً حرام است راضی نیست. و اگر راضی شد باید علی الاحوط از مال خود كفاره بدهد و اگر متمکن از كفاره نبود استغفار نماید و عند التمكن كفاره بدهد.

● اگر روزه دار در يك روز ماه رمضان چند دفعه جماع نماید، با توجه به این که پس از جماع اول دیگر روزه دار نیست چرا برای هر جماع يك كفاره بر او واجب می شود؟

○ به نص خاص ثابت شده، و ممکن است جهت احترام شهر رمضان باشد؛ هر چند که در مرتبه بعد روزه دار نیست.

● اگر زنی عمداً روزه خود را باطل کند، سپس عذری مثل حیض یا نفاس یا مرض برای او پیش بیاید، آیا کفاره روزه بر او واجب می شود؟
○ قضا دارد و کفاره ندارد.

● آیا می توان به جای يك مد گندم و آرد گندم، حبوبات (عدس، نخود و...) یا پول نقد داد؟
○ اشکالی ندارد؛ ولی درپول، لازم است طرف را وکیل کند در خرید گندم و سپس به عنوان کفاره خودش قبول کند.

● آیا جایز است برای يك میت، سه نفر در يك روز باتفاق هم روزه بگیرند؟
○ جایز است.

پي نوشتارها:

- (۱). سایت مقام معظم رهبری، بخش استفتانات جدید.
- (۲). سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی، بخش استفتانات.
- (۳). سایت آیت الله العظمی سیستانی، بخش سؤالها و جوابها.
- (۴). سایت آیت الله العظمی وحید خراسانی، پاسخ به سؤالات شرعی.
- (۵). سایت آیت الله العظمی سید محمود حسینی شاهرودی، بخش استفتانات جدید.